บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนจากการประกอบกิจการโรงโม่หินในตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบด้านสุขภาพทั้ง 4 มิติ ของประชาชนในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลแม่ลาน้อย จำนวน 7 หมู่ ได้แก่ หมู่ 1, 2, 5, 8, 9, 10 และ 14 ตำบลแม่ลาน้อย ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 – เดือนกรกฎาคม 2546 โดยศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นภาคประชาชน ข้าราชการ ผู้นำหมู่บ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเชิงปริมาณศึกษาข้อมูลทุติยภูมิผู้ป่วยโดยศึกษาการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจส่วนบนของผู้ป่วยในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลแม่ลาน้อย นำข้อมูลจากการทำเวทีแสดงความคิดเห็น และการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ (SPSS : Statistical Package for the Social Science) โดยข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราห์เนื้อหาและข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ และร้อยละ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ Chi-square และ Fisher's exact test ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุป

1. ข้อมูลทั่วไป

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน (1คน/1ครัวเรือน) ที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 7 หมู่ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลแม่ลาน้อย พบว่าเมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโรงโม่หิน ได้แก่ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 14 กลุ่มที่ไม่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ หมู่ที่ 1, 5, 8, 9 และ 10 คิดเป็นร้อยละ 36.5 และ 63.5 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 51.2 และ 48.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มอายุ 14-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.8 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ทำนา/ทำสวน มากที่สุด ร้อยละ 39.6 และมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.9 ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคที่เกิดจากฝุ่นหิน ร้อยละ 65.3 สมาชิกในครอบครัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีคนป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรค

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หอบหืดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.9 และมีเพียงร้อยละ 3.2 เท่านั้น ที่สมาชิกในครอบครัวทำงานในโรงโม่หิน

2. ข้อมูลการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

ผลการจัดทำเวทีแสดงความคิดเห็น จำนวน 3 ครั้ง และผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ พบว่า การทำโรงโม่หินในตำบลแม่ลาน้อย มีผลกระทบด้านสุขภาพต่อประชาชนดังนี้

ผลกระทบสุขภาพด้านบวก ส่วนใหญ่จะเป็นมิติทางสังคม ได้แก่

1. ทำให้อำเภอแม่ลาน้อยมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ มีความสะดวกในเรื่องของวัสดุก่อสร้างทำให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน และทั้งจังหวัดสามารถซื้อหินได้ในราคาถูก

2. ชาวบ้านบางส่วนในหมู่ 9 และหมู่อื่นๆ คิดเป็น ร้อยละ 3.2 มีรายได้จากการทำงานในโรงโม่หิน

ผลกระทบสุขภาพด้านลบ ในภาพรวมทั้ง 4 มิติได้แก่

1. ทำให้สภาพธรรมชาติสูญเสียเพราะภูมิทัศน์ทางธรรมชาติถูกทำลายและการระเบิดหินเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ถ้ำแก้วแห่งเดิมและใหม่ ร้อยละ 93.3

2. การวิตกกังวลเกี่ยวกับน้ำเสียจะไหลลงสู่แม่น้ำ ร้อยละ 79.6

3. กังวลเรื่องการมีเศษหินปลิวลงมาขณะทำนา ร้อยละ 77.9

4. แหล่งน้ำประปาภูเขาของชาวบ้านหมู่ 2 ป่าหมาก แห้งขอด เนื่องจากที่ตั้งโรงโม่หินตัดเส้นทางเดินน้ำ และชาวบ้านหมู่ 1 แม่ลาน้อยบางส่วน ประสบปัญหาเรื่องแม่น้ำที่ใช้ในการทำนาตื้นเขิน ร้อยละ 75.8

5. การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำในการทำการเกษตรน้อยลงและผลผลิตทางการเกษตรลดน้อยลง และราคาตกต่ำเนื่องจากถูกฝุ่นละอองปกคลุม ร้อยละ 75.1

6. คนในชุมชนเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุรถล้มเนื่องจากถนนชำรุด ร้อยละ 73.7

7. คนชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับโรงโม่หิน มีปัญหาเรื่องระบบทางเดินหายใจส่วนบน เช่น เป็นหวัด และไอ บ่อยๆ คิดเป็นร้อยละ 70.5 และจากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิผู้ป่วยพบหมู่ 14 บ้านห้วยริน-ห้วยมะไฟ ซึ่งอยู่ใกล้กับโรงโม่หินมากที่สุดมีสัดส่วนการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจส่วนบนมากกว่าหมู่อื่นๆ รองลงมา คือ หมู่ 2 บ้านป่าหมาก (จากตาราง 2)

8. ปัญหาเรื่องแรงสั่นสะเทือนจากการระเบิดหินไปตามพื้นดินและบ้านเรือน ทั้งยังมีปัญหาการเครียด หงุดหงิดรำคาญเสียงดังจากการระเบิดรบกวนทุกวันและเป็นเวลานานกว่า 20 ปี

9. ถนนที่เป็นเส้นทางขนส่งหินชำรุด ไม่ได้รับการซ่อมแซม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

10. ชาวบ้านไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆจากหน่วยงานราชการหลังจากได้ร้องเรียนไป

11. ลูกค้าของโรงโม่หินจอดรถขวางที่นาของชาวบ้าน ทำให้รั้วกั้นเขตนาเสียหาย

12. คนงานของโรงโม่หินก่อความไม่สงบให้กับคนในชุมชนใกล้เคียง เช่น ดื่มสุรา เล่นการพนัน ส่งเสียงดังรบกวน

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิของผู้ป่วยในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลแม่ลาน้อยเพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจส่วนบน พบว่า ประชาชนในหมู่ 2 บ้านป่าหมาก และหมู่ 14 บ้านห้วยริน-ห้วยมะไฟ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีระยะทางใกล้กับโรงโม่หินมากกว่าหมู่อื่นๆ ประมาณครึ่งถึงสองกิโลเมตร พบว่ามีสัดส่วนการเกิดโรคสูงกว่าในหมู่อื่นๆอีก 5 หมู่ ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปประมาณ 3-10 กิโลเมตร และเมื่อปี พ.ศ. 2540 – 2545 พบว่าประชาชนในเขตอำเภอแม่ลาน้อยมีแนวโน้มการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจส่วนบนเพิ่มขึ้นทุกปีทั้งนี้ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ ซึ่งสอดคล้องกับมีการประกอบกิจการโรงโม่หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้างเกิดขึ้นในตำบลแม่ลาน้อยเมื่อประมาณปี 2540 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และจากข้อมูลการวิเคราะห์ตัวอย่างอากาศของศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง ที่สุ่มวิเคราะห์ตัวอย่างอากาศที่โรงโม่หินตำบลแม่ลาน้อยในเดือนพฤศจิกายน 2545 (ดังภาคผนวก ซ) จำนวน 3 จุด ผลปรากฏว่า มาตรฐานปริมาณฝุ่นบริเวณปากโม่ จุดที่ 2 และ 3 อยู่ในเกณฑ์ที่เกินมาตรฐาน ซึ่งภายในสถานประกอบการปริมาณฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) ต้องมีค่าไม่เกิน 5 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ตามที่กฎหมายเทศบัญญัติ(นคร เมือง ตำบล) เรื่องการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพได้กำหนดไว้

จากการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชน 2 ครั้ง และเวทีข้าราชการ ผู้นำหมู่บ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 1 ครั้งในเรื่องผลกระทบด้านสุขภาพจากการทำโรงโม่หินในตำบลแม่ลาน้อย พบว่า มีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบด้านบวกได้แก่ ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนซื้อหินได้ในราคาถูก อำเภอแม่ลาน้อยมีความเจริญในด้านเศรษฐกิจ และคนในชุมชนบางกลุ่มมีรายได้จากการทำงานในโรงโม่หิน ส่วนผลกระทบสุขภาพในด้านลบในมิติทางกาย ได้แก่ ปัญหาการมีฝุ่นละอองฟุ้งกระจายและปกคลุมตามบ้านเรือน คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับโรงโม่หินมักมีปัญหาเรื่องระบบทางเดินหายใจ เช่น เป็นหวัด และไอ บ่อยๆ เนื่องมาจากมีฝุ่นละอองฟุ้งกระจายในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง ซึ่งเกิดจากการระเบิดและจากรถบรรทุกเหมืองแร่ที่วิ่งผ่านชุมชน บางคนรู้สึกว่าเป็นสาเหตุของการเกิดโรคบางชนิด เช่น โรคทางเดินหายใจ โรคตาแดง ตาอักเสบ เป็นต้น ตลอดจนชาวบ้านมีความกังวลว่าจะมีน้ำเสียจากโรงโม่หินไหลสู่แม่น้ำ และยัง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำดื่ม และน้ำที่ใช้ในการทำนาอันเนื่องมาจากมีก้อนหินก้อนใหญ่ และกองทรายที่คาดว่าจะมาจากการระเบิดหินกองอยู่ในแม่น้ำเป็นจำนวนมากเป็น เหล่านี้ส่งผลกระทบในมิติทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่ศึกษาวิจัยโครงการประเมินผลการพัฒนาแร่เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในประเทศที่พบว่า การทำโรงโม่หินมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อชุมชนใกล้เคียงโดยเหมืองแร่หลายแห่งปล่อยน้ำขุ่นและน้ำเสียลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ประชาชนไม่สามารถใช้น้ำในการทำการเกษตรได้ และเหมืองแร่หลายแห่งทำให้เกิดฝุ่นละอองรบกวนชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบริษัทศูนย์คุณภาพและความปลอดภัยจำกัด (2537)

ชาวบ้านในหมู่ที่ 14 บ้านห้วยริน และบ้านห้วยมะไฟ ต้องประสบกับปัญหาการเครียดหงุดหงิดรำคาญ เนื่องจากแรงสั่นสะเทือนจากการระเบิดหิน ไปตามพื้นดินและบ้านเรือนทั้งยังมีปัญหาเรื่องของเสียงดังจากการระเบิดรบกวนอยู่ตลอดเวลาซึ่งส่งผลกระทบด้านจิตใจของชาวบ้าน จะเห็นว่าขัดกับเทศบัญญัติตำบล เรื่องการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ข้อ 13.1(3.2) ที่ว่า เหมืองหินต้องอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนไม่น้อยกว่า 1,000 เมตร จากผลกระทบดังกล่าว ชาวบ้านไม่มีความสุขในการอาศัยอยู่ใน หมู่บ้าน เนื่องจากสังคมไม่มีความสงบสุข

และการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ชาวบ้านบางกลุ่มซึ่งน้อยมาก คือ ร้อยละ 3.2 มีรายได้จากการทำงานในโรงโม่หิน โดยการเป็นคนงานขับรถขนส่งหิน และชาวบ้านกลุ่มนี้มักจะไม่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เนื่องจากเป็นผู้ได้รับประโยชน์ จากการศึกษาของวรรณวิมล แพ่งประสิทธ์ และคณะ ที่ทดสอบสมรรถภาพการทำงานของปอดของคนงานแผนกขับรถส่งหินพบว่าผลการทดสอบสมรรถภาพการทำงานของปอดของคนงานขับรถส่งหิน ต่ำกว่ามาตรฐานถึง 100 % (วรรณวิมล แพ่งประสิทธิ์ และคณะ, 2539 หน้า 51) แสดงให้เห็นว่าคนที่ทำงานขับรถส่งหินมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคปอดจากการทำงาน เช่น โรคซิลิโคสิสได้ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้ในเรื่องโรคที่เกิดจากฝุ่นหิน ถึงร้อยละ 65.3 แสดงว่าการได้รับความรู้เรื่องโรคที่เกิดจากฝุ่นหินของประชาชนยังอยู่ในระดับที่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองปานบุญกุศล และคณะ, 2529 ที่ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพที่มีสาเหตุจากฝุ่นหินของประชาชนที่มีความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ในเขตโรงโม่หินจังหวัดสระบุรี พบว่าประชาชนโดยเฉลี่ยมีความรู้และเจตคติในการป้องกันปัญหาสุขภาพที่มีสาเหตุจากฝุ่นหินในระดับไม่ดี

ผลกระทบด้านสุขภาพจิตวิญญาณแสดงให้เห็นถึงว่าชาวบ้านมีความห่วงใยในสุขภาพของคนรุ่นหลังถ้าหากยังมีการทำโรงโม่หินในตำบลแม่ลาน้อยเช่นนี้อยู่ และนอกจากนี้ชาวบ้านยังมีความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอแม่ลาน้อย ได้แก่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ถ้ำแก้วโกมลซึ่งเป็นถ้ำแคลไซต์ภายในประกอบด้วยแร่ควอซที่ขณะนี้พบได้ไม่มากในประเทศไทย และที่ตั้งของถ้ำแก้วมีระยะทางห่างจากโรงโม่หินประมาณหนึ่งกิโลเมตร นอกจากนี้ชาวบ้านได้ค้นพบอุโมงค์ของถ้ำแก้วขึ้นอีกแห่งบริเวณเขตของโรงโม่หิน และยังไม่มีหน่วยงานราชการใดมาสำรวจและพัฒนา จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านมีความรู้สึกสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และมีความรักในสันติภาพ (ประเวศน์ วสี, 2545) เห็นได้จากการที่ชาวบ้านรู้สึกสูญเสียถ้ำหากถ้ำแก้วที่มีอยู่เดิมและที่ถูกค้นพบขึ้นอีกแห่งใหม่จะต้องเกิดการแตกร้าวและอาจพังทลายลงมา

จากปัญหาดังกล่าวทั้งหมดจะเห็นว่าโรงโม่หินแห่งนี้ตั้งแต่แรกไม่มีการดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การวางแผนงานทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และโรงโม่หินไม่มีมาตรการในการลดผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และระบบตรวจสอบเฝ้าระวังด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สิ่งที่น่าสังเกตจากการทำเวทีนี้คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงกับโรงโม่หินส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงโม่หินไม่ได้มีประโยชน์ต่อชุมชนและยังก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญให้กับชาวบ้านอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบริษัท ส.สุขภาพ จำกัด (2542) ในเรื่องทัศนคติที่มีต่อโรงโม่หินของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีโรงงานโม่หินตั้งอยู่ จากปัญหาเดือดร้อนรำคาญดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้แก่ หมู่ 2 ป่าหมาก และ หมู่ 14 บ้านห้วยริน-ห้วยมะไฟ และตัวแทนหมู่ 1 แม่ลาน้อย มีการชุมนุมกันที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อยเพื่อคัดค้านเกี่ยวกับการขอต่ออายุสัมปทานการใช้พื้นที่และสัมปทานป่าไม้ของโรงโม่หินแห่งนี้ และสัมปทานเดิมจะหมดอายุในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2546 โดยชาวบ้านดังกล่าวได้ให้เหตุผลว่า หากยังมีการทำเหมืองหินหรือโรงโม่หินต่อไปจะก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงและไม่สามารถป้องกันได้ การแก้ไขปัญหาการคัดค้านที่ถือปฏิบัติมา คือ การที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทำความตกลงกับชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มักมีผลประโยชน์อยู่เบื้องหลัง จากการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ต้องการค่าตอบแทนเพื่อชดเชยสภาพแวดล้อมที่สูญเสียไป แต่ที่ชาวบ้านต้องการคือ การยกเลิกสัมปทานโรงโม่หินในตำบลแม่ลาน้อยที่จะมีการต่อใบอนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนต่อไปเนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงตระหนักและต้องทนกับผลกระทบด้านสุขภาพที่รุนแรงและเป็นเวลากว่ายี่สิบปีมาแล้ว

จุดเด่นของการศึกษาครั้งนี้

1. การดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดพลังในการพูดคุยเป็นการแก้ปัญหาอย่างสันติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นทำให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวต่อรองอำนาจรัฐได้ และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนให้สามารถปกป้องสิทธิ์ของตนเอง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การทำโครงการในลักษณะนี้ทุกขั้นตอนควรมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. ต้องมีการประเมินผลดีผลเสียโดยเฉพาะด้านสุขภาพกายและจิตวิญญาณจากแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ถูกทำลาย

3. การทำโรงโม่หินเป็นการใช้ทรัพยากรแล้วหมดไปและไม่มีทางกลับคืน ถ้าจัดทำทำโครงการในลักษณะนี้ควรทำการประเมินผลดีผลเสีย ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ การจัดการด้านผลกระทบโดยเฉพาะด้านจิตวิญญาณ เช่น โรงโม่หินไม่ได้นึกถึงธรรมชาติ ทำลายถ้ำ ซึ่งถือเป็นการทำลายจิตวิญญาณ

4. โรงโม่หินควรมีการเฝ้าระวังด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และติดตามเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ และมีการตรวจสุขภาพให้กับคนงาน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มประชากรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลแม่ลาน้อยเท่านั้น ผลการศึกษาอาจมีข้อจำกัดเฉพาะพื้นที่ที่มีความใกล้เคียงกัน

2. หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบ และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหาสุขภาพ และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่วนท้องถิ่น เพื่อลดผลกระทบจากการประกอบกิจการโรงโม่หินที่มีต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพกายเรื่องสาเหตุของโรคยังไม่ชัดเจน ควรมีการใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์เช่นการตรวจร่างกายโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิสูจน์ความเจ็บป่วยของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับโรงโม่หิน หรือศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพกายโดยเฉพาะ

2. ควรศึกษาการสัมผัสและภาวะสุขภาพของคนงานโรงโม่หินในตำบลแม่ลาน้อยเพื่อเป็นข้อมูลยืนยันถึงผลกระทบต่อสุขภาพกายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ควรมีเครือข่ายที่ทำงานในลักษณะเดียวกันเพื่อความสะดวกในการทำงานระยะยาว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved